

Mitä uudistuva asiakastietolaki tuo sosiaalihuoltoon?

Kela, Kanta-palvelut

Jaana Nissilä, Liiketoiminnan asiantuntija

Kanta

ta

Asiakastietolaki

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä 784/2021 astui voimaan 1.11.2021.

Hyväksytty eduskunnassa 28.5.2021

Vahvistettu 27.8.2021

Lisätiedot:

- [HE 212/2020 vp \(eduskunta.fi\)](#)
- [StVM11/2021 vp \(eduskunta.fi\)](#)
- Julkaistu [Suomen säädöskokoelmassa](#)

Liittyminen Kanta-palveluihin

Velvollisuus liittyä valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttäjäksi (7§)

Palvelunantajan on liityttävä valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttäjäksi

Yksityisen palvelunantajan liityttävä, jos käytössä asiakas- ja potilastietojen käsittelyyn tarkoitettu tietojärjestelmä

Valtakunnalliseen arkistointipalveluun tallennettavat asiakirjat (8§)

Liittymisen jälkeen tallennettava asiakirjojen alkuperäiskappaleet arkistointipalveluun

Voidaan tallentaa myös ennen liittymistä syntyneet asiakirjat

Valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin liittyvien tietojärjestelmien ja asiakasasiakirjojen tietorakenteet (9 §)

Tietojärjestelmien ja asiakasasiakirjojen tietorakenteiden tulee mahdollistaa sähköisten asiakasasiakirjojen ja asiakastietojen käyttö, luovuttaminen, säilyttäminen ja suojaaminen 6 §:ssä tarkoitettujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen avulla.

THL antaa määräykset valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen toteutuksen edellyttämistä tietojärjestelmien asiakasasiakirjojen tietosisällöistä ja tietorakenteista sekä tietorakenteissa valtakunnallisesti hyödynnettävistä koodistoista.

Sosiaalihuollon liittymisten määräajat (52§1mom.)

Julkisen sosiaalihuollon ja julkisen lukuun toimivat viim. 1.9.2024

Yksityiset viim. 1.1.2026

Siirtymäaikojen yhteydessä on määräajat, mihin mennessä viimeistään on aloitettava palvelutehtävissä syntyvien asiakirjojen tallentaminen

Määräajat

Määräajat julkiselle ja julkisen lukuun toimivalle yksityiselle palveluntuottajalle:

- lapsiperheiden, työkäisten ja iäkkäiden palvelutehtävät 1.9.2024 (liittymisvelvoitteen määräaika)
- lastensuojelun palvelutehtävä 1.3.2025
- vammaispalvelujen palvelutehtävä 1.9.2025
- päihdehuollon palvelutehtävä 1.3.2026
- perheoikeudellisten palvelujen palvelutehtävä 1.9.2026
- Video- ja äänitallenteiden tallentaminen viimeistään 1.10.2029

Määräajat palveluntuottajan ja asiakkaan väliseen sopimukseen perustuvalle yksityiselle sosiaalihuollolle:

- lapsiperheiden, työkäisten, iäkkäiden ja vammaispalvelujen palvelutehtävät 1.1.2026 (liittymisvelvoitteen määräaika)
- päihdehuollon palvelutehtävässä syntyvät asiakirjat viimeistään 1.3.2026.
- Video- ja äänitallenteiden tallentaminen viimeistään 1.10.2029

Asiakastietolaki voimaan 11/2021

Asiakirjamääräys voimaan 11/2021

Asiakirjarakenteet saatu valmis-tilaan

Kanta, rakenteisen tallentamisen kyvykkyys 06/2022-

Kokonaisaikataulu

LUONNOS

Käyttöönottoaika

Valmistelu

Asiakastietolaki ja asiakirjamääräys velvoittavat 1.9.2024 alkaen vaiheittain

Lapsiperheiden palvelut

Valmistelu

Rakenteisen kirjaamisen tuki

Asiakirjojen tallentamisvelvoite

Työkäisten palvelut

Valmistelu

Rakenteisen kirjaamisen tuki

Asiakirjojen tallentamisvelvoite

lääkkäiden palvelut

Valmistelu

Rakenteisen kirjaamisen tuki

Asiakirjojen tallentamisvelvoite

Lastensuojelu

Valmistelu

Rakenteisen kirjaamisen tuki

Asiakirjojen tallentamisvelvoite

Vammaispalvelut

Valmistelu

Rakenteisen kirjaamisen tuki

Asiakirjojen tallentamisvelvoite

Päihdehuolto

Valmistelu

Rakenteisen kirjaamisen tuki

Asiak. tallentamisvelvoite

Perheoikeudelliset palvelut

Valmistelu

Rakenteisen kirjaamisen tuki

Asiak. tallentamisvelvoite

Tiedonkeruun uudistus

Tiedonkeruu 1 vaihe

Tiedonkeruun 2 vaihe

2021

2022

2023

2024

2025

2026

2027

Asiakastietolaki – sosiaalihuollon tietojen luovutus Kanta-palvelujen kautta

Informointi (16§)

Palvelunantajan on annettava asiakkaalle tiedot hänen oikeuksistaan sekä hänen asiakastietoihinsa liittyvistä Kanta-palveluista

Informointi on edellytys tietojen luovutukselle

Sosiaalihuollossa informointiin käytetään Kanta-informointia

Luovutuslupa, kieltö, suostumus (18§, 19§)

Asiakas voi antaa luovutusluvan tietojen luovuttamiseen toiselle sosiaalihuollon palvelunantajalle

Kieltö voi kohdistua kaikkiin sosiaalihuollon asiakastietoihin, sosiaalihuollon rekisteripitäjään, palvelutehtävään, yksittäiseen asiakasasiakirjaan

Laaja tiedonsaantioikeus

Suostumus tarvitaan tietojen luovuttamiseen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon välillä

Sosiaalihuollon tietojen luovuttaminen (21§)

Tietojen luovuttaminen sosiaalihuollon toimialan sisällä, kun asiakasta on informoitu ja asiakas on antanut luovutusluvan eikä ole kieltänyt tietojen luovuttamista ja asiakassuhde on todennettu.

Tietojen luovuttaminen terveydenhuollon palvelunantajalle edellyttää suostumusta

Sosiaalihuollon tietojen luovuttamisen määräajat (52§)

Tietojen luovuttaminen sosiaalihuollon toimialan sisällä 1.1.2023

Tietojen luovuttaminen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon välillä 1.1.2024

Tietojen luovuttaminen hyvinvointisovelluksille 1.5.2025

Asiakastietojen luovuttaminen Kanta-palvelujen välityksellä toiselle palvelunantajalle

Asiakastietojen luovuttaminen **sosiaalihuollon toimialan sisällä** edellyttää

Asiakastietojen luovuttaminen **sosiaalihuollon ja terveydenhuollon välillä** edellyttää

Tallennetaan Tahdonilmaisu palveluun

Asiakkaan informointia

Asiakkaan informointia

Asiakkaan antamaa **luovutuslupaa**

Asiakkaan antamaa **suostumusta**.
Käsittelyperusteena on EU:n yleisen tietosuojasetuksen mukainen suostumus

Asiakassuhteen todentamista

Asiakas ei ole kieltänyt tietojensa luovuttamista

On mahdollista 1.1.2023 alkaen

Tallennetaan Tahdonilmaisu palveluun

On mahdollista 1.1.2024 alkaen

Sosiaalihuollon asiakasasiakirjalaki

- Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjalain muuttamisesta 785/2021
 - Päivitetty EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiseksi sekä vastaamaan asiakastietolain sääntelyä
- Poistettu erillinen ilmoitusrekisteri eli jatkossa kaikki asiakirjat tallennetaan asiakasrekisteriin
 - Jos asiakasasiakirja yritetään tallentaa sosiaalihuollon ilmoitusrekisteriin lakimuutoksen tultua voimaan, ei asiakirjan tallennus onnistu.
 - Kanta-palvelut ovat [tiedottaneet](#) tästä tietojärjestelmätoimittajia sekä sote-organisaatioita
- Asiakirjoihin kirjattavia perustietoja (9 §) täsmennetty esim. mitä on aina kirjattava ja mitä tarvittaessa kirjataan

Asiakastietolain perusteella annettavien asetusten valmistelu

- Käyttömaksuasetus
 - Kanta-palvelujen käyttömaksujen perusteet ja maksujen määrät
 - Valmisteilla asetus vuosille 2022-2023
 - Tässä vaiheessa ei olla esittämässä maksuja sosiaalihuoltoon
- Käyttöoikeusasetus
 - STM:n asetuksella säädetään, mitä tietoja ammattihenkilöt ja muut asiakastietoja käsittelevät henkilöt työtehtävänsä ja annettavan palvelun perusteella saavat käyttää
 - Sosiaalihuollossa valmistelun lähtökohtana on ollut THL:n määräys käyttöoikeuksien perusteista
 - Tehty tarkennuksia

Omakanta sosiaalihuollossa

- Jatkossa kansalainen näkee omat sosiaalihuollon tietonsa Omakannasta
 - Asiakkuuden perustiedot
 - Asiakasasiakirjat, mm. asiakaskertomukset, sosiaalihuollon päätökset ja lausunnot sekä palvelutarpeen-arvioinnit ja asiakassuunnitelmat
 - Suostumukset, kiellot, tahdonilmaukset
- Tiedot saatavilla, vaikka asuinpaikkakunta vaihtuisi
- Mahdollisuus hallita ja rajata omien tietojen käsittelyä
- Kaikille samat, yhdenmukaiset ja yhdenvertaiset palvelut
- Tietoturva huomioitu

Kuraattorien kirjaukset jatkossa osa sosiaalihuoltoa?

- Tällä hetkellä opiskeluhuollon kuraattorin asiakaskertomusta ei tallenneta Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistoon, koska ko. palvelu kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan.
- Sosiaalihuoltolain 14 §:ään on lisätty kohta 13b, joka tulee voimaan 1.1.2023. Sen mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä sosiaalipalveluna myös opiskeluhuollon kuraattoripalveluja <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L3P14>.
- Lausuttavana olleessa HE-luonnoksessa oppilas- ja opiskeluhuoltolain muuttamiseksi esitetään, että kuraattoripalvelun asiakasasiakirjat tallennettaisiin sosiaalihuollon asiakasrekisteriin samalla tavalla kuin muutkin sosiaalihuollon asiakasasiakirjat.
- STM:n ja THL:n näkemys olisi, että ne tallennettaisiin lapsiperheiden palvelujen ja joissakin tapauksissa työikäisten palvelujen palvelutehtäviin siten, että sosiaalipalveluksi merkitään kuraattoripalvelu. Nähtäväksi jää, toteutuvatko lakimuutokset luonnoksessa esitetyllä tavalla.

Sosiaalihuollon asiakastiedon kehittämisen jatkonäkymät

Tiedonhallinnan ja Kanta-palvelujen kehittäminen sosiaalihuollossa

- Vaiheittainen kehittäminen jatkuu, vaiheiden isot teemat
 - ✓ 1. vaihe – vuodet 2015-2018 – perustoiminnallisuus, asiakastiedot rekisterinpitäjän omassa käytössä
 - ✓ 2. vaihe – vuodet 2019-2020 – uutta toiminnallisuutta ja tietosisältöjen rikastuminen (mm. täydentynyt metatietomalli, asiakkuuden ja asian tietojen rikastuminen), asiakastiedot rekisterinpitäjän omassa käytössä, mutta rekisterinkäyttöoikeudella tieto liikkuu järjestäjän ja tuottajan välillä
 - **3. vaihe – vuodet 2021-2024 – asiakastietojen saatavuus paranee, rakenteinen tallentaminen ja asiakastietojen hyödyntäminen -> asiakastietolain liittymisvelvoitteen vaatimukset**
 - Ohjausvälineet: Asiakastietolaki ja asiakasasiakirjalaki, määräys sosiaalihuollon asiakirjarakenteista

Kanta-palvelujen vaiheittainen toteutus sosiaalihuollossa

SHA tiekartta 2021-2024 – kansallinen toteutus valmis

✓ Määräys asiakirjarakenteista vuoden 2021 lopussa, toimeenpano alkaa 2022 ->

- ✓ Vuonna 06/2022 asiakirjarakenteiden käyttöönotto palvelutehtävittäin - rakenteisen kirjaamisen tuki käynnistyy
- ✓ Vuoden 2022 alussa julkaistaan liittymisvelvoitteen vaatimukset (profiilit ja olennaiset toiminnalliset vaatimukset, tietosisällöt)

- ✓ 01/2023 hyvinvointialueet rekisterinpitäjäksi
- ✓ 01/2023 so-so tietojen asiakastietojen luovutus Kannasta
- ✓ 09/2023 Liittymisvelvoitteen mukainen kansallinen toteutus viimeistään käyttöönotettavissa

- ✓ 01/2024 tuki SHA 1. vaiheelle päättyy
- ✓ 01/2024 so-te luovutukset (Kanta tukee tietojen luovuttamista)
- ✓ 01/2024 hyvinvointitietojen luovuttaminen ammattilaiselle (Kanta tukee tietojen luovuttamista)

Liittymisvelvoitteen vaatimukset jäädytetty

- ✓ 1.1.2026 liittymisvelvoite yksityiset

2021

2022

2023

2024

2025

2026

Hyvinvointialueet (palvelunjärjestäjä rekisterinpitäjä)

Sosiaalihuollon asiakastietojen luovuttaminen toiselle sosiaalihuollon palvelunantajalle (so-so)

Valtava: Sosiaalihuollon tiedonkeruun 1. vaihe, poiminta Kanta-tiedoista

Sosiaalihuollon asiakastietojen luovuttaminen terveydenhuollon palvelunantajalle (so-te)

Hyvinvointitietojen luovuttaminen ammattilaisille

Sosiaalihuollon asiakastietojen luovuttaminen hyvinvointisovelluksille

- ✓ 1.9.2024 liittymisvelvoite julkiset (ja julkisten lukuun toimivat)

- Rakenteinen tallentaminen -> kansallinen toteutus valmis: asiakirjarakenteet, SHA kyvykkyys, Sosmeta kyvykkyys -> käynnistyy palvelutehtävistä työikäisten, iäkkäiden, lapsiperheiden palvelut)

Rakenteinen tallentaminen, kirjaamisen tuki palvelutehtävittäin THL:n aikataulun mukaisesti, takaraja tallennukselle asiakastietojen siirtymäaikataulu palvelutehtäväkohtaiselle tallennukseen

Sosiaalihuollon tietojärjestelmäprofiilit

*Asiakastietolaki ja asiakirjamääräys
velvoittavat 1.9.2024 alkaen
palvelutehtävittäin

1-vaiheen profiilit

ATJ:tä ei voi enää sertifioida

Sote-organisaatio voi liittyä Kantaan jo sertifioidulla ATJ:llä

Sote-organisaatio voi jatkaa Kantaan käyttöä jo sertifioidulla ATJ:llä

2-vaiheen profiilit

ATJ:n voi sertifioida

Sote-organisaatio voi liittyä Kantaan jo sertifioidulla ATJ:llä

Sote-organisaatio voi jatkaa Kantaan käyttöä jo sertifioidulla ATJ:llä

Asiakastietolain velvoittamat profiilit

ATJ:n voi sertifioida

Sote-organisaatio voi liittyä
Kantaan jo sertifioidulla ATJ:llä

ATJ:n pitää olla sertifioitu

SoTe-org. Liittymisvelvollisuus*

Lapsiperheiden palvelut

Työikäisten palvelut

lääkkäiden palvelut

Lastensuojelu

Vammaispalvelut

Päihdehuolto

Perheoik

2021

2022

2023

2024

2025

2026

2027

31.12.2022

31.12.2023

1.9.2024

Tiivistetysti asiakastietolain muutokset ja vaatimukset 1.9.2024 mennessä tehtävään liittymiseen

- Julkisten liittymisvelvoitteen takaraja 1.9.2024.
- Liityttävä asiakastiedon arkiston käyttäjiksi ja liittymisen jälkeen tallennettava asiakirjojen alkuperäiskappaleet arkistointipalveluun, myös vanhoja tietoja voi jatkossa arkistoida.
- Vähintään peruspalveluista (lapsiperheiden, työikäisten ja iäkkäiden palvelutehtävät) aloitettava palvelutehtävissä syntyvien asiakirjojen tallentaminen rakenteisessa muodossa.
- Toiminnalliset vaatimukset tietojärjestelmille tarkentumassa (sis. tietojen luovutukset)
- Omakanta käyttöön viimeistään tuolloin
- Rekisterinkäyttöoikeus käyttöön viimeistään tuolloin

Rekisterinkäyttöoikeus sosiaalihuollossa
mahdollistaa järjestäjän rekisterin käytön

Rekisterinkäyttöoikeus sosiaalihuollossa

- Mahdollistaa sen, että palveluntuottaja voi käyttää ja tallentaa palvelunjärjestäjän rekisterissä olevia asiakastietoja.
- Sekä palvelunjärjestäjän että palveluntuottajan
 - tulee olla liittynyt Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistoon
 - tietojärjestelmässä tulee olla käytössä Rekisterinkäyttöoikeus-toiminnallisuus
- Jos palvelunjärjestäjä tai palveluntuottaja ei ole liittynyt Sosiaalihuollon asiakastiedon arkiston käyttäjäksi, on tietojen toimittaminen palvelunjärjestäjälle ratkaistava muulla tavoin.

<https://www.kanta.fi/ammattilaiset/sosiaalihuollon-rekisterinkayttooikeus>

Rekisterinkäyttöoikeuden hyödyt

- Selkeyttää järjestäjän rekisteriin kirjaamisen käytäntöjä
- Vähentää manuaalista työtä, kun paperisten asiakirjojen toimittaminen palveluntuottajan ja palvelunjärjestäjän välillä jää pois
- Palveluntuottaja näkee asiakkaasta palvelunjärjestäjän rekisteriin tallennetut tiedot ja voi hyödyntää niitä palvelun toteuttamisessa
- Tietoturvallinen tapa käsitellä asiakirjoja toimijoiden välillä
- Kattaa myös palvelusetelillä järjestettävien palvelujen tuottamisen

Kanta- palvelujen käyttöönoton tuki ja ohjaus

- Kela tukee ja ohjaa sosiaalihuollon toimijoita Kanta-palvelujen käyttöönotossa.
- Kela tukee ja ohjaa myös nykyisiä Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistoon liittyneitä sosiaalihuollon toimijoita liittymisvelvoitteen täyttämisen huomioimisessa.
- Järjestämme käyttöönotonjaksoja, joihin sisältyy mm. koulutuksia. Koulutuksia järjestämme yhteistyössä THL:n ja DVV:n kanssa.
- Lisätietoja [käyttöönotonjaksoista](#) ja [koulutuksistamme](#) löytyy kanta.fi-sivuiltamme.
- Sosiaalihuollon ammattilainen! Olethan jo ilmoittautunut [Sosiaalihuollon Kanta-foorumiin?](#)

Kiitos mielenkiinnosta!

Kanta-uutiskirje: Kanta-palvelujen
ajankohtaisia asioita terveyden- ja
sosiaalihuollon toimijoille ja
järjestelmätoimittajille:

[Tilaa](#) » www.kanta.fi | » www.kanta.fi/sv

The logo for Kanta, featuring the word "Kanta" in white sans-serif font with a small green plus sign above the letter 'a'.

Kanta

